

4 noiembrie 2011

Misiunea Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului Navi Pillay, în Republica Moldova

Bună ziua și vă mulțumesc pentru participare.

Aceasta este prima mea vizită – de fapt, prima vizită a unui Înalt Comisar ONU pentru Drepturile Omului în Republica Moldova, și a fost o mare plăcere să mă aflu aici. Din momentul sosirii mele la Chișinău marți, am fost întâlnită cu multă căldură de către înalți oficiali ai Guvernului, președintele în exercițiu, membri ai societății civile, colegi din agențiile ONU care activează în Moldova și mulți alții. Această vizită a fost oportună și importantă atât pentru Națiunile Unite precum și pentru oamenii și instituțiile din Moldova. Moldova pășește ferm pe calea consolidării democrației și implementării unui șir de reforme.

Condițiile economice din țară sunt îngrijorătoare. Am văzut cu ochii mei sărăcia și condițiile materiale proaste în care mulți moldoveni trăiesc. Problemele ce țin de salarii mici și infrastructura publică proastă au implicații serioase asupra realizării eficiente a drepturilor economice și sociale.

Evaluarea Periodică Universală (EPU)

Desigur că este imposibil de a aborda toate probleme drepturilor omului pe parcursul unei vizite. Cu toate acestea, consider că am înregistrat progrese bune în câteva domenii importante, care deja au fost menționate în cadrul Evaluării Periodice Universale (EPU) a Moldovei de către Consiliul ONU pentru drepturile omului, în octombrie la Geneva. În cadrul noului sistem EPU, care și-a încheiat primul ciclu, fiecare dintre cele 193 state membre ale ONU este evaluată din perspectiva drepturilor omului de celelalte țări-membre o dată la patru ani. Pe durata acestui proces, țările propun un șir de recomandări pentru îmbunătățire. Sper că cunoașteți că procesul EPU este unul larg și incluziv, care beneficiază de contribuțiile unui segment larg al societății.

Salut strategia de reformă a sectorului justiției, care a fost aprobată în prima lectură ieri de către Parlament. Sunt convinsă că o justiție mai bună și total independentă este esențială pentru protecția și promovarea drepturilor omului în toate domeniile. De asemenea, salut revizuirea Planului național în domeniul Drepturilor Omului pentru a integra recomandările EPU. Solicit întreprinderea unor acțiuni speciale pentru a întruni standardele internaționale în domeniul drepturilor omului prin identificarea indicatorilor, alocărilor de buget și a unui cadru de timp pentru implementarea cu succes a acestora. Comunitatea internațională, în special ONU, sunt gata să ofere sprijin în acest proces și să susțină Guvernul în realizarea obiectivelor sale, utilizând cele mai bune practici și lecții învățate din toată lumea. Vom aștepta un impact real în acest sens.

În această dimineață, am participat la sesiunea de deschidere a unei conferințe organizate în comun de Guvernul RM și ONU dedicată implementării recomandărilor EPU. O prioritate importantă pentru Moldova este întreprinderea unor acțiuni concrete în implementarea tuturor recomandărilor EPU. M-am bucurat să aud că Guvernul planifică crearea unui mecanism la nivel înalt pentru monitorizarea implementării acestor recomandări și coordonarea acțiunilor cu diferite ministere, instituții de stat și alte structuri publice, în parteneriat cu Centrul pentru Drepturile Omului (instituție națională în domeniul drepturilor omului) și organizațiile societății civile. De asemenea, salut intenția Moldovei de a prezenta în doi ani un raport interimar către Consiliul pentru Drepturile Omului.

Dintre aceste recomandări EPU, prioritate trebuie acordată consolidării independenței justiției, precum și eficienței administrării justiției și organelor de drept. Organizația, pe care o reprezint, este gata să coopereze cu autoritățile publice relevante pentru a reforma Centrul în corespundere cu Principiile de la Paris și abilitarea acestuia de a funcționa eficient în calitate de Mecanism național de prevenire a torturii.

Tortura, Traficul de Ființe Umane, Violența în Familie

Impunitatea este o problemă pe care am abordat-o în legătură cu tortura. Tortura este o infracțiune gravă și nu poate fi tolerată în nici un caz. Orice funcționar de stat care desfășoară acțiuni de tortură trebuie să fie pus sub urmărire penală și adus în fața justiției. În plus, victimele torturii au dreptul la despăgubiri, inclusiv la repararea prejudiciului cauzat.

Traficul ființelor umane, în special al femeilor și fetelor, rămâne o preocupare majoră în Moldova, în ciuda eforturilor evidente ale Guvernului de a combate acest fenomen. Este clar că sunt necesare măsuri suplimentare pentru a aborda această nenorocire care distruge atât de multe vieți, inclusiv urmărirea penală a acestor infractori, indiferent de faptul cine sunt și cât de puternici pot fi. În timpul ce mă aflu aici, am lansat Comentariile Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului privind Principiile și Directivele Recomandate referitor la Drepturile Omului și Traficul de Ființe Umane, în cadrul unui eveniment organizat în comun cu Guvernul și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). În discursul de deschidere am menționat că acest instrument amplu poate fi deosebit de important pentru ghidarea celor care lucrează pentru a preveni această formă modernă de sclavie. De asemenea, sunt de acord cu privire la necesitatea unor acțiuni ulterioare de a reduce violența în familie – în special prin asigurarea faptului că poliția și asistenții sociali intervin mai des și mai rapid pentru a proteja victimele.

Drepturile persoanelor cu dizabilități fizice, mintale și intelectuale

În timpul acestei vizite m-am axat în special asupra oamenilor ținutăți în instituțiile psihiatrice. Miercuri, am vizitat Spitalul Psihiatric din Chișinău și am vorbit cu un număr de pacienți de acolo, precum și cu personalul spitalului. Am fost deosebit de pătrunsă de gradul limitat de acces al pacienților internați forțat la procesele ce ar putea să ducă la eliberarea acestora. Deși legea prevede revizuirea detenției la fiecare șase luni, se pare că pacienții nici nu au auzit de existența comisiei de revizuire. Un pacient a comentat cu amărăciune că „Sistemul este foarte bun la privarea de libertate a oamenilor, însă este foarte dificil să fii eliberat înapoi”. De asemenea, sunt foarte îngrijorată de sistemul de privare completă a persoanelor cu dizabilități mintale și intelectuale de capacitatea lor legală.

Este clar că sunt necesare reforme ample pentru a asigura egalitatea și demnitatea oamenilor care suferă de dizabilități mintale și intelectuale. În general, persoanele cu dizabilități necesită, în măsura posibilităților, să fie integrate, nu separate, și este necesar ca mai degrabă să fie făcute eforturi intense pentru a ajuta oamenii să ducă o viață activă în

comunitate, decât să fie încuiați în instituții. Aștept cu nerăbdare să se avanseze în terminarea aranjamentelor de tutelă și îndreptarea spre procesului decizional asistat pentru persoanele cu astfel de dizabilități. De asemenea, recomand ca proiectul legii anti-discriminare să includă adăposturi convenabile pentru persoane cu dizabilități.

Libertatea mass-media

Deși recunoaștem că au fost întreprinși pași importanți în reformele privind libertatea mass-media, am observat anumite evoluții alarmante în acest domeniu. Sunt foarte îngrijorată de sancționarea publicației săptămânale Ziarul de Gardă. Acest caz este în continuare subiectul unor proceduri judiciare. Simplul fapt de a amenința cu sancționarea are un efect tulburător și descurajator asupra mass-media independentă. Astfel de măsuri sunt incompatibile cu societățile democratice bazate pe statul de drept. Încurajez consolidarea utilizării limbilor minoritare în mass-media.

Diversitate, discriminare și impunitate

Unele probleme identificate în procesul EPU și, care s-au aflat în centrul atenției vizitei mele, au vizat diferite forme de discriminare, precum și problema traficului, cele ce țin de impunitate, tortură, egalitatea genurilor și tratamentul persoanelor cu dizabilități.

Aceste probleme sunt specifice nu doar Moldovei. Discriminarea există într-o formă sau alta în orice țară din lume. Însă oriunde ar exista și orice formă ar avea, discriminarea se află la baza multor probleme ale oamenilor și întregii societăți.

În timpul întrevederilor mele cu președintele în exercițiu, primul-ministru și alți miniștri și înalți oficiali, am discutat un șir de probleme ce țin de discriminarea anumitor grupuri de oameni în Moldova și am abordat căi de combatere a acestui fenomen – în mare parte, prin punerea neîntârziată în aplicare a unei legi comprehensive, care interzice discriminarea pe orice motiv. Mesajul meu pentru Guvern și public este ca diversitatea este una dintre cele mai importante valori. O democrație este mai puternică cu cât este în stare să-i protejeze pe cei mai vulnerabili. Această lege va elabora normele, care deja stau la baza Constituției Moldovei, pentru a asigura că toți oamenii se bucură de aceeași demnitate și același respect în drepturile sale fundamentale.

Mi-am exprimat îngrijorarea față de atacurile asupra și stigmatizarea diferitor minorități religioase, în special a musulmanilor, evreilor, protestanților și martorilor lui Iehova și față de alte probleme similare cu care se confruntă persoanele de origine africană. Am chemat Guvernul să dubleze eforturile de abordare a atitudinilor anti-semite și anti-musulmane și să asigure că membrii tuturor grupurilor religioase, rasiale și etnice sunt protejați mai bine în termen scurt și lung. De asemenea, este foarte important de a continua protejarea drepturilor minorităților lingvistice într-o țară diversă și bogată din punct de vedere lingvistic precum este Moldova și a grupurilor excluse sau stigmatizate, cum ar fi persoanele afectate de HIV și cele cu dizabilități.

Un alt grup, care se confruntă cu discriminare și are nevoie de protecție mai mare, sunt romii. Apreciez eforturile actuale de îmbunătățire a politicilor în domeniul drepturilor romilor, însă regret faptul că aceștia continuă să fie excluși sistematic dintr-un șir de domenii, inclusiv romii lipsesc complet din Guvern. Chem Guvernul și agențiile ONU să reducă disparitatea în accesul romilor la asigurarea medicală, precum și la un șir de domenii de incluziune socială precum angajarea în câmpul muncii și educația. De asemenea, consider că este nevoie de

eforturi serioase pentru a îmbunătăți infrastructura în așezările excluse ale romilor din localitățile rurale.

Mi-am exprimat îngrijorarea față de ostilitatea cu care se confruntă comunitatea lesbiană, gay, bisexuală și transsexuală (LGBT), inclusiv din partea politicienilor și persoanelor publice. Nu înțeleg de ce a fost imposibilă garantarea dreptului la întruniri pașnice pentru grupurile LGBT și nici interzicerea difuzării filmului despre drepturile minorităților sexuale la postul public de televiziune. Dacă publicul nu are acces la asemenea informații, atunci cum putem avea schimbări pozitive în atitudinea față de aceste grupuri? În cadrul întâlnirilor, am accentuat nivelul tot mai mare de consens în ce privește stoparea discriminării și violenței împotriva persoanelor și grupurilor LGBT, aceasta fiind una din prioritățile cele mai importante în domeniul egalității la nivel global.

Sistemul de educație poate și trebuie să joace un rol important în combaterea discriminării și promovării diversității. Însă legile bine elaborate și eficient implementate sunt de asemenea importante. Am menționat că sistemul legal în practică rămâne inert în soluționarea cazurilor de discriminare și actelor violente cauzate de intoleranță.

Multe din problemele pe care le-am auzit privind discriminarea, afectează femeile și fetele. Femeile sunt sub-reprezentate în funcțiile de decizie și au un lucru mai prost decât bărbații. Am abordat cu înalții oficiali din guvern cazul unei femei condamnată la 20 de ani de detenție în urma unei avort la un termen târziu al sarcinii în pofida unor îngrijorări serioase privind discriminarea pe bază de gen în procesele de judecată. Ea deja și-a petrecut cinci ani în detenție. Salut angajamentele la cel mai înalt nivel de a întreprinde acțiuni pentru a grația această persoană și altele care se află în aceeași situație.

Regiunea transnistreană

În cadrul vizitei mele în Republica Moldova, am vizitat ieri regiunea transnistreană, unde m-am întâlnit cu autoritățile de facto din această zonă. Am discutat un șir de probleme ce țin de drepturile omului. Acestea au inclus aspecte care au fost abordate în cadrul vizitelor anterioare ale experților independenți ONU - Raportorul special pentru tortură, Raportorul Special pentru violența împotriva femeii și mai recent, Raportorul special pentru libertatea religiei sau credinței.

Problemele discutate au inclus acțiunile ce urmează a fi întreprinse în urma concluziilor Raportorului special pentru tortură privind încălcarea normelor internaționale minime a condițiilor în locurile de detenție, precum și acuzațiile permanente de detenție arbitrară, tortură și tratament inuman în custodie. De asemenea, am discutat noile reguli îngrijorătoare în regiunea transnistreană de interzicere a oricărei comunicări publice a comunităților religioase în primii 10 ani de la înregistrarea lor oficială, precum și alte probleme abordate în timpul vizitei Raportorului Special pentru libertatea religiei sau credinței din septembrie 2011. Am fost informată despre acțiunile întreprinse de autoritățile transnistrene în soluționarea problemei traficului de persoane, în special a femeilor și fetelor. De asemenea, am avut posibilitatea să vizitez un centru recent renovat pentru reabilitarea femeilor alcoolice.

Salut eliberarea dlui Ilie Cazac de către autoritățile transnistrene luni. M-am întâlnit cu deținutul Iurie Matcenca, care se află în atenția oficiului meu din cauza abuzului extrem a acestei persoane în arest. Am chemat autoritățile să-l elibereze din cauze umanitare, precum și o altă persoană, care se află în detenție pentru refuzul de a exercita serviciul

militar din motive de conștiință. Am abordat și un șir de alte cazuri îngrijorătoare. Am salutat asigurările că aceste cazuri și altele vor fi reexamineate și că noi prevederi vor fi adoptate în domeniul serviciului alternativ pentru cei care refuză serviciul militar pe motive de conștiință.

Am reiterat opinia mea – exprimată în discursul inaugural al ultimei sesiuni a Consiliului pentru Drepturile Omului din 12 septembrie – că este nevoie de mai multă atenție pentru situația drepturilor omului în domenii, care din diverse motive, sunt controlate de autoritățile de facto. Aceasta înseamnă că nu trebuie să existe lacune în protecția drepturilor omului și că mandatul meu general conform Rezoluției Adunării Generale ONU 48/141 constă în asigurarea protecției drepturilor omului pentru toți. Prin urmare, trebuie să am acces și să conlucrez cu toți cei care controlează un anumit teritoriu pentru a ajunge la oamenii care au nevoie, pentru că protecția drepturilor omului, în special a celor vulnerabili, este prioritatea mea.

Vreau să menționez că lucrul organizației mele în domeniul drepturilor omului cu autoritățile de facto nu semnifică recunoașterea acestora. Prezența mea la Tiraspol reiterează responsabilitatea, și obligațiunea, autorităților de facto de a respecta drepturile omului și necesitatea de a coopera cu toate instituțiile internaționale și regionale în domeniul drepturilor omului. Mi-am exprimat speranța că oficiul meu va putea să continue acțiunile sale prin acordarea unei atenții sporite drepturilor omului în Transnistria, în special prin asistența reprezentantului meu, Consilierul în drepturile omului pe lângă ONU în Moldova.

Concluzii

Am fost deosebit de impresionată de întâlnirea cu societatea civilă vibrantă din Moldova, inclusiv cu organizațiile neguvernamentale din regiunea transnistreană. ONGle au vorbit despre frustrarea lor generată de faptul că în Moldova drepturile omului sunt privite drept un lux.

Salut spiritul pozitiv al întrunirilor mele, precum și angajamentul Guvernului de a reflecta serios asupra reformei în domeniul drepturilor omului. Cu toate acestea, am fost îngrijorată de mesajul unora conform căruia unele grupuri trebuie să aștepte asigurarea drepturilor acestora. Am explicat clar accentuând că drepturile omului trebuie asigurate acum. Aștept ca Parlamentul și Guvernul să exercite inițiativă și leadership în accentuarea valorii comune a diversității. Sper să aud despre eforturile reînnoite ale Guvernului și Parlamentului și a altor sectoare de reafirmare a mesajului despre asigurarea drepturilor omului pentru toți. Aștept cu nerăbdare să aud despre schimbările pozitive de aici în viitor astfel încât să împărtășesc exemplul excelent al Moldovei cu lumea întreagă.